

TÉZY K RIGORÓZNYM SKÚŠKAM Z PEDAGOGIKY

A / VŠEOBECNÁ PEDAGOGIKA

1. Pedagogika ako vedná disciplína v systéme vied o človeku, pedagogika ako veda normatívna, exploratívna a explanačná. Pedagogika ako vedná disciplína– definícia, ponímanie, historický vývoj, typológia pedagogiky. Tradičné a inovatívne prístupy k definovaniu pedagogiky ako vednej disciplíny a k vymedzeniu základných pedagogických pojmov. Súčasná pedagogika ako veda, informačné zdroje pedagogiky ako vednej disciplíny, Medzinárodné organizácie pre edukačné vedy a výskum.
2. Spoločensko-historické východiská a podmienky pedagogiky ako konštituovanej vednej disciplíny. Prínos významných pedagógov a filozofov pre výchovu a vzdelávanie (J. A. Komenský, J. J. Rousseau, J. H. Pestalozzi, J. F. Herbart), reformy M. Terézie a ich prínos pre školstvo, prvé gymnázia na Slovensku v 19. st. Formovanie edukačnej teórie na Slovensku od 19. storočia v podmienkach SR, tradície a medzinárodné súvislosti, významní pedagógovia. Piliere edukácie a kurikulum pre 21. storočie.
3. Štruktúra pedagogiky – hľadiská, základné znaky, funkcie pedagogiky, kritériá členenia disciplín pedagogiky, systém a systematizácia pedagogických vied, vzťah pedagogiky k iným vedám, vzťah edukačnej teórie a edukačnej praxe.
4. Vymedzenie základných pedagogických kategórií – výchova, vyučovanie, vzdelanie, vzdelávanie, edukácia, škola, učiteľ, žiak...Edukačné prostredie v chápaní modernej pedagogiky. Širší kontext edukačného prostredia.
5. Škola ako inštitucionálny činiteľ edukácie. Tradičná a moderná škola a porovnanie ich vybraných komponentov a funkcií. Alternatívne školstvo. Komparácia škôl z medzinárodného hľadiska.
6. Aktuálna školská sústava v SR – štruktúra výchovno-vzdelávacej sústavy SR, školy a výchovno-vzdelávacie zariadenia, škola – jej funkcie, alternatívne školy, legislatíva a reforma výchovno-vzdelávacieho systému. Základné právne normy v oblasti škôl a školstva SR, aktuálny školský zákon, vyhláška o pedagogických zamestnancoch, program rozvoja školstva, celoživotné vzdelávanie.
7. Učiteľ a učiteľská profesia – učiteľská profesia, osobnosť učiteľa, typológia učiteľa, úlohy, činnosti učiteľa, požiadavky na učiteľa, učiteľ a diagnostika, učiteľ a hodnotenie. Etika učiteľskej profesie. Etický kódex slovenského učiteľa.

Pedagogická profesia a požiadavky na prípravu učiteľov SOŠ v SR. Kompetenčný profil učiteľa strednej odbornej školy. Celoživotné vzdelávanie učiteľov SOŠ. Triedny učiteľ. Aktuálne problémy edukačnej praxe SOŠ v podmienkach SR a iných krajinách EÚ.

8. Diferenciácia a individualizácia v edukačnom procese – Práva a povinnosti žiakov. Práva dieťaťa. Práca s nadanými a talentovanými žiakmi a so žiakmi so špecifickými výchovno-vzdelávacími potrebami, možnosti diferenciácie edukácie detí a žiakov v podmienkach SR.
9. Problematika interakcie objektu a subjektu výchovy a vzdelávania v triede. Prostredie, atmosféra, klíma v edukácii a sociálna klíma školy a sociálna klíma triedy. Autorita školy, autorita učiteľa v edukačných súvislostiach a postavenie žiaka - sloboda, zodpovednosť, pravidlá...
10. Organizácia a riadenie škôl a školských zariadení. Postavenie a úlohy štátnej správy v školstve, územnej samosprávy, orgánov školskej samosprávy a iných orgánov pri riadení školstva a školy a vzťahy so školou školy. Vplyv samosprávnych, poradných a iných orgánov na riadenie školy.

Literatúra:

- BAĎURÍKOVÁ, Z. - BAZÁLIKOVÁ, J. - KOMPOLT, P. - TIMKOVÁ, B. 2001. *Školská pedagogika*. Bratislava : UK, 2001. ISBN 80-223-1536-2.
- BUJNOVÁ, E. 2005. *Príprava na rodinný život v rodinnom a školskom prostredí*. Nitra : PF UKF, 2005. ISBN 80-8050-891-7.
- ČÁBALOVÁ, D. 2011. *Pedagogika*. Praha : GRADA, 2011. ISBN 978-80-247-2993-0.
- HAVLÍK, R. – KOŤA, J. 2002. *Sociologie výchovy a školy*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-635-7.
- HELUS, Z. 2004. *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha : Grada, 2004. ISBN 80-7178-888-0.
- HELUS, Z. 2007. *Sociálnipsychologiepropedagogy*. Praha : Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1168-3.
- HLÁSNA, S. – HORVÁTHOVÁ, K. – MUCHA, M. – TÓTHOVÁ, R. 2006. *Úvod do pedagogiky*. Nitra : Enigma, 2006. ISBN 80-9132-29-4.
- HUPKOVÁ, M. 2006. *Profesijná sebareflexia učiteľov*. Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 2006. ISBN 80-8094-028-2.
- KASÁČOVÁ, B. 2002. *Učiteľ, profesia a príprava*. Banská Bystrica : UMB PF, 2002. ISBN 80-8055-702-0.
- KUDLÁČOVÁ, B. 2009. *Dejiny pedagogického myslenia*. Trnava: Veda, 2009. ISBN 978-80-8082-336-8.
- OBDRŽÁLEK, Z., HORVÁTHOVÁ, K. A KOL. 2004. *Organizácia a manažment školstva*. Terminologický výkladový slovník. Bratislava: SPN, 2004. ISBN 80-10-00022-1.
- PASTERÁKOVÁ, L., LAJČIN, D. 2010. *Krok za krokom k manažmentu školy*. Dubnica nad Váhom: Dubnický technologický inštitút v Dubnici nad Váhom, 2010. ISBN 978-80-89400-14-0.

- PRŮCHA, J. 1997. *Moderní pedagogika*. Praha : Portál, 1997. ISBN 80-7178-170-3.
- PRŮCHA, J. - WALTEROVÁ, E. - MAREŠ, J. 1995. *Pedagogický slovník*. Praha : Portál, 1995. ISBN 80-7178-029-4.
- PRUCHA, J. 2000. *Přehled pedagogiky. Úvod do studia oboru*. Praha : Portál, 2000. ISBN 80-7178-399-4.
- PRŮCHA, J. 2002. *Učitel: Současné poznatky o profesi*. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-621-7.
- PRŮCHA, J. 1999. *Vzdělávaní ve školství a ve světě*. Praha : Portál, 1999. ISBN 80-7178-290-4.
- SEIDLER, P. – KURINCOVÁ, V. 2005. *Inakosti v edukačnom prostredí*. Nitra : PF UKF, 2005. ISBN 80-8050- 839-9.
- VALIŠOVÁ, A. – KASÍKOVÁ, H. A KOL. 2007. *Pedagogika pro učitele*. Praha : Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1734-0.
- PŠENÁK, J. 2002. *Kapitoly z dejín slovenského školstva a pedagogiky*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2002. ISBN 80-223-1264-9.
- PŠENÁK, J. 2011. *Slovenská škola a pedagogika 20. storočia*. Ružomberok: Verbum, 2011. ISBN 978-80-8084-704-3.
- ZELINA, M. 2000. *Alternatívne školstvo*. Bratislava : IRIS, 2000. ISBN 80-88778-98-0.
- Zákon 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- Zákon 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve.

B / TEÓRIA VYUČOVANIA

1. Didaktika - história a súčasnosť (historické medzníky vo vývine názorov na vyučovanie; premeny didaktiky v historických premenách; modernizácia edukácie; neuropedagogické a neurodidaktické aspekty edukácie – ako najnovšie prístupy k edukácii).
2. Vyučovacie ciele (pojmy, klasifikácia, požiadavky, formulácia, taxonómie pre kognitívnu, afektívnu a psychomotorickú oblasť).
3. Žiak a učenie; osobnosť učiteľa (charakteristika osobnosti žiakov ZŠ a SŠ, nadaní žiaci a žiaci so špeciálnymi vzdelávacími potrebami, učebné štýly /podľa zmyslových preferencií, podľa prevažujúcich druhov inteligencie, podľa D.A.Kolba/, povrchový a hĺbkový prístup k učeniu; osobnostné charakteristiky učiteľa, model kompetencií učiteľa, typológia osobností učiteľov a ich vyučovacích štýlov, znaky dobrého učiteľa)
4. Metódy výučby (charakteristika, klasifikácia, faktory ovplyvňujúce voľbu metód, motivačné metódy, expozičné metódy, fixačné metódy, klasické a aktivizujúce vyučovacie metódy)
5. Súčasné koncepcie vyučovacieho procesu (kooperatívne vyučovanie, tvorivo-humanistické vyučovanie, programované vyučovanie, činnostné vyučovanie, integrované tematické vyučovanie; konštruktivizmus, otvorené vzdelávanie, dištančné

vzdelávanie, elektronické vzdelávanie, projektové vyučovanie, problémové vyučovanie, ďalšie koncepcie vyučovacieho procesu).

6. Organizačné formy vyučovania (charakteristika, klasifikácia, netradičné organizačné formy, diferenciacia vo vyučovaní, sociálne formy práce žiakov).
7. Obsah vzdelávania (charakteristika, klasifikácia, teórie výberu učiva, prvky a zložky učiva, didaktická analýza učiva, vzdelávacie štandardy, kurikulum, pedagogické dokumenty)
8. Kontrola a hodnotenie výkonov žiakov (funkcie hodnotenia, metódy a formy pedagogickej kontroly, kritériá hodnotenia, didaktické testy, inovácie v procese preverovania a hodnotenia).
9. Materiálne prostriedky vyučovania (charakteristika, klasifikácia, funkcie, internet ako prostredie pre vzdelávanie, učebnice /funkcie, štruktúrne zložky učebnice, hodnotenie učebníc, všeobecné zásady tvorby učebníc, elektronické študijné opory/).
10. Modelovanie vyučovacieho procesu (vnútorné činitele vyučovacieho procesu, plánovanie-projektovanie vyučovacieho procesu /požiadavky na plánovaciu činnosť, príprava učiteľa na vyučovanie/, realizácia vyučovacieho procesu /riadenie vyučovacieho procesu učiteľom, motivácia žiakov, didaktické zručnosti učiteľa, komunikácia vo vyučovacom procese/).

Literatúra:

- BAJTOŠ, J. 2003. *Teória a prax didaktiky*. Žilina : ŽU, 2003. ISBN 80-8070-130-X.
- BAJTOŠ, J. 2013. *Didaktika vysokej školy*. Bratislava: IURA EDITION, 2013. ISBN 978-80-8078-652-6.
- BERTRAND, Y. 1998. *Soudobé teorie vzdělávání*. Praha : Portál, 1998. ISBN 80-7178-216-5.
- FERNSTERMACHER, G. D. - SOLTIS, J. F. 2008. *Vyučovací styly učitelů*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-471-7.
- KALHOUS, Z. - OBST, O. et. al. 2002. *Školní didaktika*. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X.
- KOLÁŘ, Z., VALIŠOVÁ, A. 2009. *Analýza vyučování*. Praha : Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2857-5.
- KYRIACOU, CH. 1996. *Klíčové dovednosti učitele*. Praha : Portál, 1996. ISBN 80-7178-022-7.
- MAREŠ, J. 1998. *Styly učení žáků a studentů*. Praha : Portál, 1998. ISBN 80-7178-246-7.
- NEZVALOVÁ, D. 2002. *Kvalita ve škole*. Olomouc: UP, 2002. ISBN 80-244-0452-4.
- PETERSEN, W. H. 1993. *Učebnice všeobecné didaktiky*. Bratislava : SPN, 1993. ISBN 80-08-02004-0.
- PETLÁK, E. 2006. *Klíma školy a klíma třídy*. Bratislava : IRIS, 1997. ISBN 80-7178-070-7.
- PETLÁK, E. 2004. *Všeobecná didaktika*. Bratislava : IRIS, 1997. ISBN 80-88778-49-2.
- PETLÁK, E. 2012. *Inovácie v edukačnom procese*. Dubnica nad Váhom : DTI, 2012. ISBN 987-80-89400-39-0.

- PETLÁK, E. 2014. *Aktuálne otázky edukácie v otázkach a odpovediach*. Bratislava : IRIS, 2014. ISBN 97880-8153-021-0.
- PETLÁK, E., VALÁBIK, D, ZAJACOVÁ, J. 2009. *Vyučovanie, mozog, žiak*. Bratislava : IRIS, 2009. ISBN 978-80-89256-43-3.
- PRŮCHA, J. 1998. *Učebnice: teórie a analýzy edukačného média: príručka pre studenty, učiteľov, autorov učebníc a výskumných pracovníkov*. Brno : Paido, 1998. ISBN 80-85931-49-4.
- SKALKOVÁ, J. 1999. *Obecná didaktika*. Praha : ISV, 1999. ISBN 80-85866-33-1.
- TUREK, I. 2008. *Didaktika*. Bratislava : IuraEdition, 2008. ISBN 978-80-8078-198-9.
- TUREK, I. 2009. *Kvalita vzdelávania*. Bratislava : IuraEdition, 2009. ISBN 978-80-8078-243-6.
- ZELINOVÁ, M. - ZELINA, M. 1997. *Tvorivý učiteľ. Osobnosť a práca tvorivého učiteľa v systéme tvorivo-humanistickej výchovy*. Bratislava : MCMB, 1997. ISBN 80-7164-192-8.
- ZELINA, M. 2000. *Alternatívne školstvo*. Bratislava : IRIS, 2000. ISBN 80-88778-98-0.

C / TEÓRIA VÝCHOVY

1. Antropogénne činitele výchovy. Charakteristiky základných pedagogických kategórií v procese výchovy. Súčasné teórie výchovy, filozofické smery a ich vplyv na výchovu v 20. storočí.
2. Predmet teórie výchovy, jej podstata, znaky výchovy a fázy výchovného pôsobenia. Výchova k európanstvu, multikultúrna výchova.
3. Výchova a spoločnosť (ciele, vzťahy, vzájomná podmienenosť). Princípy výchovy ako základné všeobecné požiadavky odrážajúce zákonité podstatné vzťahy medzi činiteľmi výchovného procesu a vyjadrujúce jeho normatívne základy v súlade s cieľmi výchovy. Ideály, ciele a úlohy vychovávaní.
4. Žiak ako objekt a subjekt výchovy, faktory jeho rozvoja.
5. Výchovné procesy, pedagogická diagnostika a komunikácia vo výchove.
6. Aktuálne otázky výchovy na Slovensku a v EU.
7. Voľný čas ako znak kvality života, pedagogika voľného času.
8. Rodinná výchova, trendy výchovy v rodine, náhradná výchovná starostlivosť a poradenské činnosti.
9. Metódy a prostriedky výchovy ako najkonkrétnejšie prvky realizácie a efektívnosti výchovného procesu.
10. Sebavýchova ako najvyšší prejav uvedomelej, samostatne riadenej aktívnej činnosti človeka. Prístupy k sebavýchove, metódy sebavýchovy. Metódy, princípy, etapy sebavýchovy. Zvláštnosti výchovy a sebavýchovy.

Literatúra:

- CIPRO, M. 1984. *Průvodcedějinami výchovy*. Praha : Panorama, 1984.
- GAVORA, P. 2003. *Učiteľ a žiaci v komunikácii*. Bratislava : UK, 2003. ISBN 80-223-1716-0.
- GOGOVIÁ, A., KROČKOVÁ, Š., PINTES, G. 2004. *Žiak, sloboda, výchova*. Nitra : PF UKF, 2004. ISBN 80-8050-675-2.
- HLÁSNA, S. 2013. *Vybrané kapitoly z teórie výchovy*. Dubnica nad Váhom : DTI, 2013. ISBN 978-80-89400-57-7.
- KAŠČÁK, O., PUPALA, B. 2009. *Výchova a vzdelávanie v základných diskurzoch*. Prešov : Rokus, 2009. ISBN 978-80-89055-98-2.
- KRATOCHVÍLOVÁ, E. 2010. *Pedagogika voľného času*. Bratislava : VEDA, 2010. ISBN 978-80-8082-330-6.
- OBERUČ, J. 2009. *Teória výchovy*. Dubnica nad Váhom : Dubnický technologický inštitút v Dubnici nad Váhom, 2009. ISBN 978-80-89400-01-1.
- PETLÁK, E. 2006. *Klíma školy a klíma triedy*. Bratislava : IRIS, 2006. ISBN 80-89018-97-1.
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. 2013. *Pedagogický slovník*. Praha : Paido, 2013. ISBN 978-80-26204-06-9.
- PÁVKOVÁ, J. 2008. *Pedagogika voľného času*. Praha : Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-423-6.
- TAMÁŠOVÁ, V. 2007. *Teória a prax rodinnej edukácie (z rodiny do života)*. Ivánka pri Dunaji : AXIMA, 2007. ISBN 978-80-969178-3-9.
- WALTEROVÁ, E. a kol. 2004. *Úloha školy v rozvoji vzdelanosti 1. a 2. diel*. Brno : Paido, 2004. ISBN 80-7315-083-2.
- ZELINA, M. 2011. *Stratégie a metódy rozvoja osobnosti dieťaťa*. Bratislava : Iris, 2011. ISBN 978-80-89256-60-0.
- ZELINA, M. 2010. *Teórie výchovy alebo hľadanie dobra*. Bratislava : SPN, 2010. ISBN 978-80-10-01884-0.

D / METODOLÓGIA PEDAGOGICKÉHO VÝSKUMU

1. Čo je to metodológia. Problém bádania, výskumu, prieskumu, otázky, problémy. Čo je prieskum a čo výskum. Tvorba hypotéz. Vzorka a jej reprezentatívnosť. Tvorba projektu výskumu
2. Kvalitatívny a kvantitatívny výskum - zhody a rozdiely, základné charakteristiky, filozofia kvalitatívneho výskumu, jeho validita a možné prínosy
3. Metódy skúmania parametrov použitých metód: Validita, reliabilita, štandardizácia, zovšeobecnenie, desirabilita a základné štatistické postupy (percentá, priemery, korelácie, významnosti rozdielov ai.)
4. Dotazník a postojové škály. Ich tvorba, rozdiely, zásady ich tvorby, inštrukcia, anonymita, postupy...
5. Rozhovor - druhy rozhovorov, kódovanie v rozhovore, interpretácia rozhovorov. Anamnéza a kazuistiky; etické otázky výskumu

6. Iné metódy - ich charakteristika: sociometria, sémantický diferenciál, etnografický a historický výskum, akčný výskum - zúčastnené pozorovanie, mikroedukatívne analýzy, analýza dokumentov, projektívne metódy ai.
7. Testy - didaktické testy, testy vedomostí, inteligencie - ich tvorba, parametre, vyhodnocovanie a interpretácia
8. Metódy kvantitatívnych výskumov - metódy dvoch a viacerých premenných, tvorba, sledovanie, vyhodnocovanie závislostí, korelácie
9. Experimentálne metódy - výskum účinnosti experimentálnych zásahov; experimentálna a kontrolná skupina; tvorba programov zmien
10. Výsledky bádania a ich interpretácia: deskriptívna, kauzálna, prognostická interpretácia a zásady vypracovania záverečnej práce

Literatúra:

- GAVORA, P. a kol. 2010. *Elektronická učebnica pedagogického výskumu*. [online]. Bratislava : Univerzita Komenského, 2010. Dostupné na internete: <<http://www.e-metodologia.fedu.uniba.sk>>. ISBN 978-80-223-2951-4.
- FAJKUS, B. 2005. *Filosofie a metodologievědy*. Praha : Academia, 2005. ISBN 978-80-200-1304-0.
- FAY, B. 2002. *Současná filosofie sociálních věd: multikulturní přístup*. Praha : Sociologické nakladatelství, 2002. ISBN 978-80-864-2910-5.
- Gavora, P. 2007. *Sprievodca metodológiou kvalitatívneho výskumu*. Bratislava : Univerzita Komenského, 2007. ISBN 978-80-223-2317-8.
- GAVORA, P. 2008. *Úvod do pedagogického výskumu*. 4.vyd. Bratislava : Univerzita Komenského, 2008. ISBN 978-80-223-2391-8.
- GRONDIN, J. 1997. *Úvod do hermeneutiky*. Praha : Oikoymenh, 1997. ISBN 978-80-86005-43-7.
- HENDL, J. 2005. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha : Portál, 2005. ISBN 978-80-7367-485-4.
- HENDL, J. 2006. *Přehled statistických metod zpracování dat. Analýza a metaanalýza dat*. Praha : Portál, 2006. ISBN 978-80-7367-123-9.
- HUBÍK, S. 2006. *Hypotéza : Metodologický nástroj výzkumu v společenských vědách*. 1. vyd. České Budějovice : Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2006. ISBN 978-80-7040-842-1.
- CHRÁSKA, M. 1999. *Didaktické testy*. Brno : Paido, 1999. ISBN 978-80-85931-68-0.
- CHRÁSKA, M. 2007. *Metody výzkumu v pedagogice*. Praha : Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1639-4.
- KAUFMANN, J.-C. 2010. *Chápající rozhovor*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2010. ISBN 978-80-7419-033-9.
- KERLINGER, F. N. 1972. *Základy výzkumu chování*. Praha: Academia, 1972. ISBN 21-033-72.
- MAŇÁK, J. - ŠVEC, Š. - ŠVEC, V. (Eds). 2005. *Slovník pedagogické metodologie*. Brno : Paido, 2005. ISBN 978-80-210-3802-0.
- MCDONALD, R. P. 1991. *Faktorová analýza a příbuzné metody v psychologii*. Praha : Academia, 1991.

- MELOUN, M. - MILITKÝ, J. 2012. *Kompendium statistického zpracování dat*. Praha : Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2196-8.
- MORGAN, D. L. 2001. *Ohniskové skupiny jako metoda kvalitativního výzkumu*. Boskovice : Nakladatelství Albert, 2001. ISBN 978-80-85834-77-4.
- OCHRANA, F. 2009. *Metodologie vědy*. Praha : Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1531-8.
- PELIKÁN, J. 2011. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha : Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1916-3.
- SILVERMAN, D. 2005. *Ako robiť kvalitatívny výskum*. Bratislava : IKAR, 2005. ISBN 978-80-551-0904-4.
- STRAUSS, A., - CORBINOVÁ, J. 1999. *Základy kvalitativního výzkumu. Postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice : Nakladatelství Albert, 1999. ISBN 80-85834-60-X.
- ŠANDEROVÁ, J. a kol. 2005. *Jak číst a psát odborný text v společenských vědách*. Praha : Sociologické nakladatelství, 2005. ISBN 978-80-86429-40-3.
- ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. a kol. 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha : Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.
- ŠVEC, Š. a kol. 2009. *Metodologie věd o výchově*. Brno : Paido, 2009. ISBN 978-80-7315-192-8.